

Bron: *Officieel orgaan FNZ. 5 nov. 1919*

Coöp. Zuivelfabriek „Utingeradeel” te Akkrum.

In het afgelopen boekjaar is het aantal leden van deze vereeniging met één vermeerderd, het aantal aangegeven koeien daarentegen met 14 achteruitgegaan op 12 Mei 1919 telde ze 93 leden met 1737 aangegeven koeien.

Er hadden 3 ledenvergaderingen plaats. Op de Juli-vergadering waren een tweetal sprekers uitgenoodigd n.l. de heer Mesdag Zuivelconsulent te Leeuwarden, die voor de leden over „*Het onderzoek der melk op vetgehalte*” sprak en de heer S. Hepkema van Leeuwarden met als onderwerp: „*De Coöp Vereeniging tot bereiding van Melkproducten*”.

De melkaanvoer bedroeg dit jaar 5.971.457 K.G., met een gemiddeld vetgehalte van 3.10⁵ %. Betreffende het vervoer der grondstof, hetwelk zoowel per as als per schuit gebeurt, meldt het verslag dat de langste afstanden zijn 1½ uur rijden en 2 uren varen. Ter beoordeeling van de bruikbaarheid der melk worden de daartoe gebruikelijke proeven, alsmede busseninspectie, regelmatig uitgevoerd.

De boterproductie bedroeg 136.393 K.G. waarvoor f. 478.888,71 geboekt werd, hetgeen een prijs van f. 3,51 vertegenwoordigt. De kwaliteit gaf reden tot tevredenheid. De fabriek behaalde evenals verleden jaar op de bondskeuringen een diploma met een gemiddeld aantal punten van 72.12 zonder één afwijking. Evenzoo was de uitslag bij de keuring van de Friesche Coöp. Zuivel-Export-Vereeniging, waar de boter steeds 1ste klas gekeurd werd.

De kwaliteit der gemaakte kaas was, over het geheel genomen, goed te noemen, zegt het verslag, evenwel, verbetering is nog mogelijk.

Er werd dit jaar hoofdzakelijk Gouda 20+ en 30+ gemaakt, resp. 22.030 en 15.383 stuks; verder 15.518 Edam. 20+ en nog 270 Gouda 40+, waarvan de gezamenlijke opbrengst f. 325.397,18⁵ is geweest.

De melkverkoop beliep, f. 98.635,70⁵ zoodat het bedrijf in totaal f. 902.871,60 heeft opgebracht, overeenstemmende met een bruto opbrengst van 15,12 ct. per K.G. De debetzijde van de exploitatierekening toont aan dat in den loop van het jaar aan de leden voor geleverde melk reeds f. 689.607,03 uitbetaald is.

Het bedrag dat aan onkosten betaald is, beliep f. 106.513,48⁵, zoodat er nog een saldo van f. 106.768,76⁵ te verdeelen viel. Hiervan is aan de leden f. 89.571,85 of 1½ ct. per K.G. melk uitgekeerd, op Ledenkapitaal is f 5.971,45 of 1/10 ct. per K.G. melk bijgeschreven, op gebouwen en inventaris f. 10.000,-- afgeschreven en in het Reservefonds de rest, zijnde f. 1.207,78⁵, gestort.

De leden hebben voor hun melk f. 13,04 per 100 K.G. ontvangen. Aan onkosten, zonder af- en bij-schrijvingen, is f. 1,78 per 100 K.G. betaald, waarvan loonen en brandstoffen resp. f. 0,66 en f. 0,27 opeischten. Het melkvervoer, met inbegrip van onderhoud der wagens en schouwen, heeft f. 15.216,99 of per 100 K.G. geleverde melk 25½ cent gekost, tegen 27¼ cent in het vorig jaar.

Op de Balans staan gebouwen en inventaris, waarop bovenvermelde afschrijving heeft plaats gehad, voor f. 60.000,-- te boek, woningen voor f. 5.200,-- en terrein voor f. 9.000,--. Het te goed bij de Coöp. Zuivelbank bedraagt f. 48.826,34 en de vordering op de Coöp. Kleursel en Stremselfabriek

f. 2.400,--. In Sept. 1918 werd aan de Friesche Coöp. Zuivel-Exportvereniging f. 55.000,-- geleend tegen 4½ %. Hiervan werd in Maart daaropvolgende f. 18.000,-- afgelost, zoodat die vereniging aan het einde van het boekjaar nog debet stond voor f. 37.000,--.

Aan de andere zijde van de Balans vinden we het Leden-kapitaal tot een bedrag van f 68.392,39⁵ vermeld. Het verloop van deze rekening is aldus geweest: saldo 12 Mei 1918 f. 59.199,12², bijgeschreven aan omslag van leden f. 4923,33, overgeboekt van de Exploitatierekening f. 5971,45, aan uitredende leden f. 1.701,51 betaald. Op het Reservefonds werd buiten hetgeen van de exploitatierekening werd bijgeschreven, ook nog het saldo van het Pensioenfonds f 1.624,89 overgeboekt. De reserve komt nu met f. 12.789,13⁵ in het credit voor; de extra reserve bleef f. 10.000,--. Het bedrijfskapitaal staat voor f. 8.945,-- te boek. De vereniging heeft dit jaar voor een bedrag van f. 3.900,-- aan obligatiën uitgeloot. De „oude” leening is groot f. 6.600,--, die van 1917 nog f. 20.000,--.

Waar we tegenwoordig in een tijd van sociale wetgeving leven, zal het den lezer zeker belang inboezemen iets omtrent de *arbeidsvoorwaarden van het personeel* te vernemen. Het verslag schrijft daarover:

„De arbeidsdag is op gemiddeld 8 uren bepaald met dien verstande, dat naar omstandigheden in het zomerseizoen langer kan worden gewerkt, waartegenover dan in het winterseizoen de werkdag korter zal zijn. Het personeel heeft om de 8 dagen een vrijen dag en om de 1 weken een vrijen Zondag, terwijl zoo mogelijk in Augustus en September, een vacantie van 4 dagen wordt gegeven.”

We zien hieruit dat deze fabriek reeds een ernstig begin heeft gemaakt om aan de straks in werking tredende Arbeidswet 1919 te voldoen.

Nu we het toch over het personeel hebben, zullen we ook nog een en ander uit dit verslag over het loon mededeelen. Dit is voor geen enkel werkman beneden f 26.- per week, uitgezonderd een leerling-machinist en dito -kaasmaker. Bovendien bestaat er een premiestelsel. De botermakers, de melkontvangers, de centrifugist en de plaatsvervanger krijgen f 1.-- premie per week, indien de boter, geleverd aan de Export-Vereeniging, 1ste klas wordt gekeurd, terwijl het personeel van de afdeling kaasmakerij in soortgelijk geval een premie van 15 ct. per bak kaas ontvangt.

Als bijlage is o.a. aan het verslag toegevoegd een lijst van ± 70 werken op het gebied van landbouwkunde, plantenteelt, bemestingsleer, veehouderij, zuivelbereiding enz., welke gratis ter beschikking van de leden staan. Den leden wordt van elke uitbreiding per circulaire kennis gegeven.

Vooruitstrevend is deze vereniging alzo in verschillende opzichten.

Kr.